

ЗАСЕДАНИЕ НА ХУДОЖЕСТВЕН СЪВЕТ

ДНЕВЕН РЕД: 1. Приемане на скиците за костюми за постановката на пиесата "Душата на поета" от Юджин О'Нийл.

2. Обсъждане на въпроса за заетостта на актьорската трупа в Народен театър "Иван Вазов". 17 март 1977

ПРИСЪСТВУВАЩИ:

Дико Фучеджиев
Владимир Карамихов
Александър Григоров
Филип Филипов
Банчо Банов
Севелина Гьорова
Антония Каракостова
Николина Лекова
Андрей Чапразов
Маргарита Дупаринова
Стефан Гецов
Николай Николаев
Емил Стефанов
Мария Стефанова
Славка Славова
Виолета Гиндева
Васил Стойчев
Дора Глинджева
Георги Луканов
Венера Наследникова
Кирил Неделчев
Крум Табаков
Светослав Генев
Пантелей Пантелеев

ОТСЪСТВУВАЩИ:

Кръстьо Мирски
Енчо Халачев

ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Давам думата за изказвания по първа точка от дневния ред.

ВЕНЕРА НАСЛЕДНИКОВА: На мен ми беше много интересно, защото във всички персонажи виждам специален подход при търсенето на типажа на американското общество в края на миналия век.

Струва ми се, че намерението е много обещаващо и дано при реализацията нещата станат не по-малко интересни.

КИРИЛ НЕДЕЛЧЕВ: Смятам, че костюмите са направени много добре, много точно, с ясни типажи.

Приемам ги без резерви.

ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Има ли някакви забележки?

АНДРЕЙ ЧАПРАЗОВ: Това е общото мнение.

ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Различия има ли? Няма.

Художественият съвет приема скиците за костюми на постановката на "Душата на поета" от Юджин О'Нийл.

Преминаваме към втора точка от дневния ред.

На другарката Севелина Гъророва и съюзния комитет беше възложено да се изготви един материал, свързан с проблема за заетостта на актьорската трупа в Народен театър "Иван Вазов".

Няма претенции този материал да е изчерпателен, но се надяваме, че е сериозен повод за обсъждане.

В обсъждането на този наболял и твърде сложен, поради различни причини, изложени в материал, всеки трябва да каже своето мнение

обективно и безпристрастно, със заинтересованост за съдбата на актьорите и театъра. Само по този начин може да се постигне някакъв конкретен резултат.

Давам думата на другарката Севелина Гьорова да прочете изготвения материал.

СЕВЕЛИНА ГЬОРОВА: В разговор с председателя на съюзната организация в театъра по някои проблеми от художествен характер се стигна до болния въпрос, който живо интересува всички членове на състава: това е въпросът за заетостта, творческата ангажираност на трупата.

Стиг^{на} се до положението да се играе едно заглавие от репертоара, поради заболяване на актьори.

Изготвеният материал няма за цел да търси вина, а да се види какво е истинското положение, доколко са заети хората, какви творчески задачи са им възложени. Не е естествено да има актьори, които години наред да нямат творческа задача, а да се стига до положение да се играе едно заглавие. Вярно е, че афишът е обеднял откъм заглавия, малко постановки се рабагат, отпадат някои, други не се възстановяват, поради липса на време. Всичко това води до липса на каквото и да било участие на голяма част от нашия колектив в продукцията на театъра.

Винаги се е изтъквало, че трупата на театъра е богата, че се състои от интересни творци. Но ние знаем, че тя не е комплетирана добре възрастово.

При тази трупа и при този репертоар могат да се вземат решителни мерки за значително по-активното участие на актьорите в художествената продукция на театъра, което е стимул за всеки творец.

В изготвения материал ние сме изнесли известни справки и сме изложили нашите виждания.

/Прочита материала./

ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Другари, чухте доклада на другарката Гьоров. Искам да подчертая, че той не ограничава никого с нищо. Моля да се изкажете откровенно и искрено. Единственото изискване към изказващите се е да бъдат по-кратки, да се говори само по същността на въпроса.

Имате думата.

СЛАВКА СЛАВОВА: Другари, главните действащи лица - нашите режисьори - ги няма.

ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Енчо Халачев е в провинцията. Починала е неговя близка в Сливен. Другарят Мирски се обади, че ще закъснее, защото е на преглед в болницата.

Това не е фатално. Ще им се даде протокол^а на заседанието.

КИРИЛ НЕДЕЛЧЕВ: Смятам, че в материала е изпуснат един съществен момент. Нищо не е написано за дейността на художниците в театъра.

СОФКА АТАНАСОВА: Въпросът за заетостта на актьорската трупа в художествената продукция на театъра е обсъждан нееднократно. Той винаги ни е вълнувал. Той стои пред всички нас, когато погледнем едно разпределение.

Въпросът е обсъждан на много заседания, но в края на краищата резултатите са доста плачевни. Смятам, че ако се въртим само с приказки около същността на проблема, няма да стигнем до никъде.

Нека конкретно, делово да се набележат начини за измъкване

от това, бих го нарекла бедствено положение.

ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Направете конкретно предложение.

СОФКА АТАНАСОВА: Не знаей как ще се приеме моето предложение. То е от практиката на театъра от минали години.

Ние имахме две сцени и почти цялата актьорска трупа беше ангажирана, нямаше актьор без творческа задача. Имахме много представления, всеки неделен ден се играеха по три спектакъла.

Смятам, че ние можем да играем и на три сцени. По този начин ще се избегне тази ситуация, която създава лоша атмосфера в колектива и има лоши последици.

Няма да е лошо да се възстанови тази практика, това няма да струва особени усилия на колектива.

МАРГАРИТА ДУПАРИНОВА: Искам да благодаря, а вярвам че и всеки от актьорите би благодарил за това, че сериозно е обърнат погледа на ръководството към проблемите в работата на нашия театър. Чувствува се влиянието на нещо ново, което ще се развие и ще даде добри резултати.

Главният въпрос - заетостта на актьорската трупа - не е никак страшен и той лесно би могъл да се превъзмогне. Необходимо е да има списък на хората, да бъде разграбен и да е отбелязано кой какво играе в момента, с какво е зает. Досега работата в театъра е вървяла като в един частен театър. Режисьорът като творец има право да избира хората си, но все пак той трябва да обърне погледа си наляво и надясно.

Нашите комунистически принципи трябва да се осъществяват на дело.

Това беше и моето конкретно предложение: да има разграбен

график за заетостта на актьорите. Актьор, който е имал голяма роля, след това би могъл да има малка роля. Това няма да навреди на никой творец.

Благодаря още веднъж за хубавия доклад и се надявам, че работата няма да спре само с изготвянето на този материал.

СТЕФАН СЪРБОВ: Моего изказване е свързано с въпроса за дубльорството.

Когато режисьорите търсят подходящи актьори за главни, централни роли, би могло те да се спрат на двама подходящи. Нека тогава ролята да се възложи и на двамата. Там, където има големи задачи, нас ни задоволява и дубльорството. Дубльорството може да е както на централни, така и на епизодични роли. Може да се случи така, че за една роля да няма втори подходящ, а за някоя и трима.

Нашата работа е такава, че трябва да бъде залюбена и от актьори и от режисьори, за да се изгради един спектакъл.

Например, за постановката на "Емигранти" можеха да се намерят в цялата трупа три подходящи двойки изпълнители, по този начин можеха да се изявят шест души.

По тази линия трябва да се търси дубльорството.

СТЕФАН ГЕВОВ: Колко беше трупата, когато играехме във филмала? 80-90 души. Няма да можем да решим въпросите докато нямаме сцена. Малката сцена не е в състояние да оправи нещата. Ненормално е трупа като нашата /75 души/ да работи на една сцена. Такова е положението в "Сълза и смях". Там е направо трагедия.

Докато няма сцена, каквото и да реши художественият съвет няма да могат да се задоволят всички нужди.

СОФКА АТАНАСОВА: Трябва да се търси практическо решение,

я е излишно да се занимаваме с миналото.

СЛАВКА СЛАНОВА: В началото на заседанието аз попитах защо липсват главните действащи лица, режисьорите, не случайно.

Нарекох тях "главни действащи лица", защото именно те са, които мълчат и тровят седемдесет души актьори в нашия театър. Нека не говорим какво е било по-рано в нашия театър. В момента е така.

Жалко е, че този дългогодишен спор за дубльорството се превърна в ужасно недостойна борба между актьори и режисьор, която пропаста на нашия театър. Тази борба руши творческата атмосфера, дисциплината, унищожава актьори, творци.

Когато един актьор не е зает с роля, той се дезинтересован и в театъра не го интересува, не милее, поемат се други ангажменти - в радио, в телевизия, в кинематография.

Нужни ли са такива актьори? Кой е виновен?

Единственият начин да се разреши въпросът е дубльорството

Стигаше се до там да се отлагат представления поради заболявания.

Когато един актьор не играе дълго време, той губи техниката си, самочувствието си.

Съображенията на режисьорите да не се дават дубльорства са ни добре известни. С едно дубльорство се понижава художественото ниво на даден спектакъл. Но когато един актьор е незаменим в определена роля, тогава как би могъл друг за три дни, или за три часа да подготви тази роля, да излезе и да спаси поюзението, след което да получи благодарствена заповед и да продължи да играе в спектакъла. Как тогава се съгласяват режисьорите с понижаването на художественото ниво на спектакъла?

Режисьорите се съпротивяват на това дубльорство, тъй ка-

то дублирацията актър не им е толкова мил, колкото титуляра. Ръководят се от някакви лични симпатии.

На десет години играем една роля, която ни е мила, която ни ляга на сърцето. През цялото останало време играем само защото сме в състава на този театър, защото получаваме заплати.

Защо не се помисли за това, че ако първия ден ^{дубльор} му е неприятен, втория - също, на третия ден ще му стане приятен, когато се покаже нещо ново, интересно, хубаво.

Вие ни унищожавате, вие ни убивате като не ни давате да се изявяваме!

Аз изведнъж се озовах на ролите на баби. Давам себе си за пример, но мога да цитирам имената на Николина Леова, Софка Атанасова, Стефка Кацарска и др. Уверена съм, че същата участ ще сполети и нашите по-млади колежки след две-три години. Ще се потърсят други и същата история ще се повтори.

Друг важен въпрос искам да поставя. В един професионален театър всеки актър трябва да играе приблизително своята възраст. Невъзможно е млад човек да играе старец. Това може да става само в Висшия институт за театрално изкуство, но в никакъв случай в национален театър. Възрастта е нещо ненеопределимо. Необходимо е да се съобразява с това, всеки да играе своята възраст.

Когато има дубльорство, тогава има и конкуренция, в добрия смисъл на думата. Тогава ще се повиши и дисциплината на сцената, ще се прекрати и разхайтеността по време на репетиции. Има актьори, които си позволяват да не научават текста на ролята си до премиерата.

Когато един актър има зад гърба си дубльор, той ще се замисли дали да дойде на репетиция с ненаучен текст, или да прави фокуси на сцената.

Но аз отново имам чувството, че говоря на въздуха, защото режисьорите ги няма.

Тук трябва да се въведе дубльорството.

Директорът има власт в едно учреждение. Ако аз, другарю Фучеджиев, имах Вашите пълномощия, бих процедираа по следния начин. Ще възложа на режисьора да направи втори състав, но не само на епизодичните роли /има малки и големи роли, въпреки известната мисъл на Станиславски/. Те да не се измъкват по този начин, а да дават дубльорства и на централните роли. Когато един режисьор не желае да даде дубльорство, да му се отнеме постановката.

Ако Вие направите това, другарю Директор, аз съм уверена, че всички ние, без изключение - целият състав, ще застанем плътно зад гърба Ви и никой няма да посмее да Ви каже "копче".

АНДРЕЙ ЧАПРАЗОВ: Проблемът за творческата ангажираност на актьорската трупа при театъра е много стар по дата. Всичко, което се каза до сега е много вярно, много точно изразено и много развълнувано.

Ясно е едно, крайно време е да се постави някакъв порядък в разпределенията. Ние от векове завиждаме на Европата, че умее да дисциплинира работата, да организира играта си. Нашите грешки идват от там, че липсва всякаква организация. След ремонта на театъра, аз още не съм прочел вътрешния правилник.

Така е и с репертоарната ни програма.

Каквото и да говорим, актьорите теглят тази горчива черга към себе си, защото те са организма на театъра.

Цялата история започва от липсата на организация. Трябва да имаме набелязан план за действие. Вече сме март, а все още нямаме предложение за репертоарен план за две години. Трябва до април да имаме вече готова листа с 10-12 пиеси - колко съвременни, колко класика, но те да бъдат установени, заковани. Когато ние имаме тази

двегодишна програма, много от хората ще се заемат с работа при по-голямо спокойствие. Тогава може да се мисли за заетостта на трупата в два състава.

Нека не се употребява тази грозна дума "дубльорство". Става дума за два еквивалентни състава в нашия театър. Напоследък те изчезнаха. Това е художествена неравномерност в театъра.

Аз не заставам на позициите на режисьорите, но ако аз поставя пиеса, ще се спра на два разнопосочни величини, ще се спра, на пример на Славка Славова и Николина Лажова. В два разнопосочни типа ще търся един образ. Но режисурата в нашия театър търси "на хляба мекото". Всеки ще вземе в своя постановка, например, Гец, защото знае че ще му се свърши работата.

Вторият важен момент, на който искам да спра вашето внимание е проблемът за възрастта. Много е права Славка Славова, като казва, че от роли на млади жени направо е преминала към бабите. Това е вярно. Въпросът е как да се преодолее това състояние на нещата.

Необходим е точен график, с който да се сложи порядък и да се прекрати това "ходене по мъките".

Крайно време е да се помисли за една студия към националния театър. ВИТИЗ, този учебен институт, ще продължава да бъде продукция, която за две-три години отива в провинцията, но е с поглед към София. Не можем да упрекнем режисьорите, че взимат свои, дори и най-добри, студенти. Но от няколко години аз не виждам попадения в Народния театър от млади артисти. Единственият, който ми се струва, че "ще си вади хляба" тук, е младият Юри Ангелов.

Но кой ще бъде утрешният Апостол Карамитев, кой ще бъде утрешният Стефан Гецов!?

Заангажираност на актьорската трупа може да се осъществи и по друг начин: би могло да се съгласува с Комитета за изкуство и култура да се помогне на провинциални театри.

Това е един от начините "да се подостря молива", да "се свежда часовника". Ще се осъществяват срещи с нови хора; ще се оказва помощ.

Защо, например, да не се помогне на един Видин, Карджали, или дори Русе?

Ние, казано на медицински език, сме един ИСУЛ, една медицинска академия. Ето защо, не е лошо да каним млади хора на гастроли а не да се чудим откъде да намерим попълнения за състава на трупата.

Предлагам още от днес да се закове точно това, което имаме да изпълняваме. Разговорите ще продължат, болките и проблемите ще съществуват, битката между режисьори и актьори няма да спре. Аз не мога да задължа например другаря Филипков, или другаря Мирски да ме харесват и да ме взимат в постановките си. Може би имам нещо в характера си, което да не им допада... . Нашата работа е по любов. Всички знаете, че режисьорът е бащата, а актьорът-майката на ролята. Ние напоследък започнахме да играем служебно.

Лозунгите от конгреси и други партийни форуми само отекват при нас. Събитието се отбелязва с някоя постановка, но решенията би трябвало да залегнат в нашата дейност.

Нека моето неспокойствие не се разбира зле, но наистина много от времето, необходимо за подготовка, или за творческа работа, се хаби в спорове и в лични отношения. Проблемите са милион.

Както режисьорите, така и публиката има своите любимци. Всяка вечер, когато има спектакъл на "Всичко в градината" се обаждат по телефона граждани и ме питат кой ще играе вечерта. Те знаят имената на персонажа и се интересуват.

И използвам случая да си направя отвод за ролята на Джек. По Олби той е на 36 години, а аз съм на 56. У нашите режисьори няма смелост да се спрат на по-млади актьори, да ги начупят, да ги хвърлят

в ролите. Тези хора са дали много за театъра, но и в тях като че ли е поизчезнало неспокойствието, търсенето. При точността на Мирски аз не съм запазен да репетирам, не мога да се облека на въображението на Филипков, той ни помпа губите до 4 атмосфери плюс.

Нашите актьори нямат самостоятелност. Всичко чакат от режисьорите. Защо не се възлагат режисьорски задачи, нека да бъде сърежисура. Тогава ще имаме преразпределение на силите, заетостта на актьорската трупа ще дойде от само себе си.

Ние трябва да направим това, което правеше Боян Дановски. В срещи, събеседвания, разговори, се изчиства голяма част от ржждата в нашата работа. Ние тук се виждаме от разпределение на разпределение. Последното, например, беше на "Хъшове". Ако не се видим в кафенето, или на улицата, ще се забравим.

Трябва да се върне тази жизненост на театъра, тогава ще изчезнат огорченията. Заетостта при нас ще дойде от една по-разширена продукция. В репертоара трябва да има 12 сериозни имена на пиеси като приоритетът ще бъде на съвременните съветски и български пиеси а така също и класика. Трябва да се включат големите имена, което ще заинтересова публиката.

От сцената на Народния театър се свалят пиеси при пълен салон. Например пиесата "Събота, неделя, понеделник" - загина режисьорът и спектакълът избягна, защото някой казал, че не е добър. Харчат се пари, играе се един спектакъл 10-12 пъти и се сваля от сцената. Колко спектакъли се свалиха при препълнени салони и при пълни състави.

Севелина Гьорова намекна за златния фонд на Московския академичен театър. Ето къде трябва да се хвърлят нашите сили, за да се уталожат болките.

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ: Аз ще се постарая да бъда по-кратък, защо-

тези проблеми за никого от нас не са нови. Те са едни и същи, независимо къде се разглеждат - в театъра, в Градския комитет на Партията или в НК на БКП.

Въпросите се свеждат до това, че в театъра винаги е липсвала организация.

Аз съм набелязал някои неща.

В момента, с репетициите за постановката на "Унажените и оскъбените" и "Душата на поета" на камерна сцена, са заети около 30 души, 40 от 72 души актьорски състав са свободни от репетиции. Между тези свободни актьори са: осем народни артисти. Между тях са Черкелов, Гец, Гецов, Чапразов. Ние често си прехвърляме вината - от режисьори на актьори, но вината е и в дубльорството.

Вие видяхте, че Кръстьо Мирски, който беше против дубльорството, направи два пълни състава. Аз също съм за дубльорство повече във всички български пиеси. Два състава са абсолютно задължителни за тази трупа, която има Народният театър.

Говори се, че трупата на театъра е голяма, многобройна, това било причината те да не могат да се ангажират, а едновременно с това твърдене, режисьорите търсят за своите постановки актьори от други театри, отвън... Дори и да се намали трупата от 72 на 40 души проблемът пак няма да се реши, защото пак ще се търсят хора отвън.

Факт е, че трима герои на социалистическия труд в момента са безработни. Но безработни са не само нашите актьори, но и нашите режисьори. Не е възможно трима души режисьори за две години да направят по една постановка.

Истината е в това: ако нашите режисьори правят по две постановки -/това значи шест/, освен това имаме по 2-3-4 гастрола, всичко десет, и все пак остават хора без работа, чак тогава причината трябва да се търси другаде. Ако не се осъществяват по десет постановки

ки всяка година, дълго ще чакаме проблемите да се решат от само себе си.

СЛАВКА СЛАВОВА: Пак няма да се реши въпроса!

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ: Винаги се е получавало засичане. Трябва да се дава голямата сцена на режисьорите винаги когато поискат. И 50 репетиции да поискат режисьорите, пак са достатъчни да излязат 4 постановки. Ние губим време в прехода и сцената винаги е стояла празна. Аз не свеждам нещата до "преди ремонта", "по време на ремонта" и "след ремонта".

АНДРЕЙ ЧАПРАЗОВ: Нашата работа е комбинирана.

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ: Мисълта ми е, да няма празни места, тук ^(в репетиционната зала) и долу на сцената. В момента положението е същото. Работи се една пиеса на камерна сцена. В случая ~~се~~ би трябвало тук да се репетират две пиеси, за да има застъпване на нещата. Това води до друг един проблем. Режисьорите трябва да идват тук със въвсем готова подготовка. Ние не си знаем текста, те правят мизансцен. Според мен всичко се свежда до организацията.

Ние имаме 40 души със звание, от които три героини на социалистическия труд. Би могло да се помисли за една пиеса специално за тях.

Театърът е включен в програмата на Градския комитет на Партията за комунистическото възпитание на младежта. Ние сме задължени на децата и младежите, трябва да се помисли и за пиеса с определено детска или младежка тема.

Може да се хвърли обвинение на служба "Организация".

Ние пропускаме дневни представления по време на ваканциите на децата. Ние сме длъжни да имаме дневни представления във ваканционния период. Това няма да пречи на новите постановки.

Ние имаме 25-30 годишна публика, която не е имала възможност да гледа пиесата "Иван Шишман". Да не говорим за старата класика. Народният театър би могъл да си позволи лукса да премине отново на такива пиеси.

Последното, на което бих искал да се спра, е отговорността. Аз не мисля, че някой бяга от отговорност. Няма случай, когато да сме обвинени в несериозно отношение.

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ: Аз съм от 12 години в Народния театър. Ще ми се да поздравя намерението на управлението да се свика тази среща, защото това е първата подобна среща, откакто съм актьор.

Проблемите са много и смятам, че те са почти неразрешими изведнъж.

Един от трагическите въпроси, надвиснал над почти всички творчески колективи в софийските театри, е въпросът за набъбналата трупа. Трупа та ни е много голяма и пет сцени да имаме, проблемът за заетостта на състава ще остане.

Друго нещо, което ме тревожи, е средната възраст на актьорската трупа. При нас тя е 49 години - може би една от най-високите средни възрасти в света. Може би това е причината за известното успокоение, за което говори Андрей Чапразов. Много хора, звани и незвани се успокоиха и от това страда продукцията.

Нека да дам за пример "Хъшове". Представлението, след смесването на двата състава е безвъзвратно развалено. Спектакълът страда и е станал посредствен. Вторият състав като цяло работи добре, но при смесването се получава разлика във възрастта и Асен Миланов

стои там като дядо. Не смее да си свали шапката, човекът, защото ще му се видят белите коси...

Друг важен проблем ва нашия театър, това е проблемът за режисьорите. Аз не искам да обидя нашите първенци - тримата режисьори, но съотношението е много малко. На 70 души актьорски състав, те са трима. В други театри е 1:7. Нека е 5, 6... Вие направихте проби с двама ^{ма} гастролъори, постановката на единия вече е налице, тя е успешна. Младите хора отвън ще освежават режисьорската палитра на нашия театър. Това трябва да става и с актьорската палитра.

Ние забравихме имената на класици като Шекспир, Чехов... Забележете колко лошо се говори от сцената на нашия национален театър. Това се е наследило от слабите български пиеси. Колко трудно ще бъде на някои колеги, ако им се наложи да участвуват в такива ^{както тези на Шекспир, Шелер,} пиеси, защото са отвикнали.

Плановостта, за която се говори тук е спасително поясче за нещата.

Нека не забравяме, че "Еснафи" се постави за 30 дни.

В своя гастрол Арсо Йованович свърши работа за 30 дни, но всеки мизансцен му беше готов, а не се чудеше какво решение да приеме. Като му е ясно на режисьора ~~са~~ какво именно трябва да се направи, и тридесет репетиции са напълно достатъчни. Като не му е ясно - и сто да му се дадат - нещата няма да станат бързо.

Предлагам да се възстановят пиесите "Лес" и "Еснафи".

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ: Искам да спомена за точковата система. Ако ролята се оценява 0,75 точки, излиза че днес не е изпълнена нормата.

ВИОЛЕТА ГИНДЕВА: Аз искам да направя едно предложение.

Литературното бюро е направило много добре доклада. Доста ясно да изтъкнати причините, поради които нещата са в това състояние.

Струва ми се, че въпросът за заетостта на актьорската трупа би трябвало да се реши в рамките на нашия театър. Трябва да се измислят конкретни методи, които да изведат театъра към по-добро състояние.

Ние тук говорим за втора сцена. Извинете, но ми стана много смешно, не че съм против, но наистина ми стана смешно, защото ние имаме сцена, на която се играе представление. Това е камерната сцена. Не знам дали има театър, който да има сцена и да не я използва. Ние не можем да репетираме, защото не е възможно да бъде свален декора от предишната вечер. Как тогава се справя Народният театър за младежта с двойно по-малък технически персонал, а така също и театър "София", който изнася спектакли в Кремиковския металургичен комитет

ВЛАДИМИР КАРАМИХОВ: Сцената е пет пъти по-малка.

ВИОЛЕТА ГИНДЕВА: Те работят на три сцени с двойно по-малък технически персонал. Ако трябва да се назначат нови хора, нека това се направи час по-скоро. Смешно е такова разкошно съоръжение да не се използва ефективно. На 11 април ще има преглед, на който ние ще се представим с "Клопка", а не сме имали спектакъл "на живо" от месец.

Аз се присъединявам много горещо към предложението на Дунаринова за картотека, в която ще се отразява периодично заетостта на актьорския състав. Ще бъде пригледно, ще се вижда ясно и от художествен съвет и от ръководството къде, кой и как е зает.

Известно ми е, че такава статистика се е водила, а и доколкото знам и сега се води, но би трябвало да бъде окачена на видно

място и да се води с различно оцветяване.

Друго, на което искам да обърна внимание е въпросът за репетициите. Не се съобразяват репетициите с творческите възможности и с наличието на творческа палитра в театъра и между актьорите. Крайно време е да правим това, което се прави в Съветския съюз, в социалистическите и капиталистически държави. Това е творчески проблем. Хората правят пиеси за актьори, пишат се даже пиеси за този или онзи актьор.

Разпределенията трябва да ^{се} правят съобразно всички изисквания, но трябва да бъдат съобразени ~~и~~ ^и с възможностите на актьорската трупа. Като слушам статистиката виждам, че ~~ж~~ ^женския състав на театъра е безкрайно ощетен. Дайте да намерим пиеси, които са специално за жени. По този начин ще се реши въпросът за един период от поне три години. Четиридесет души стоят без работа. Жените са голям процент от тези 40 души. Ще има радост и хората няма да се яд~~ат~~ ^{ат} по гримьорните.

Присъединявам се към това, което беше споменато от Никола Николаев. Съотношението на актьори и режисьори е 1:10. Трябва да се назначат повече режисьори. Колкото повече се обнови състава по възраст, толкова по-малко проблеми ще стоят пред нас. Защото проблемът за заангажираността на актьорската трупа е много сложен и действително трябва да се помисли за голяма школа.

МАРГАРИТА ДУПАРИНОВА: Понеже се спомена за школа, бих препоръчала на всички присъстващи да гледат представлението "Гле на точка", постановка на заслужилния артист Енчо Халачев с участието на неговия клас по актьорско майсторство. Тази постановка заслужава да бъде видяна.

ГЕОРГИ РАДАНОВ: Много съм мислил и говорил по тези въпроси, винаги съм се изказвал по тях. Въпросът за актьорската ангажираност е много сложен и навсякъде е ясно, че той не може да бъде разрешен така лесно. Единственото разрешение, според мен, е новият репертоар, установен репертоар от 4 пиеси и за камерна цена 4 = 8. Координацията на режисьорската колегия решава въпроса по повод заетостта на актьорите; респективно заетостта на хората, които работят в този театър. При ненормалното съотношение мъже-жени, жените винаги ще бъдат незадоволени. Обезателно трябва да се правят по два състава. И не само на главните изпълнители.

В момента е така, че при заболяване на 1, 2, 3 души актьори, или смърт се сриват спектакли поголовно.

Трябва да има координация между мислите и действията на режисьорската колегия в Народния театър.

НИКОЛИНА ЛЕКОВА: Във връзка с казаното за организацията и координацията на работата в театъра, най-важното според мен, е подготовката на сезоните. Репертоарът за следващия сезон трябва да бъде готов, независимо от българските заглавия, които ще влязат в него допълнително. Като се оповести разпределението на всички пиеси, и режисьорите ще се готвят за следващия сезон и самата организация на осъществяването на тези спектакли ще бъде на по-високо ниво. Докато се чака, се получава апатия.

Ние имаме актьорски сили, които се опитват дори да поставят това е народната артистка Татяна Масалитинова. Би могло да се помисли да ѝ се възложи нещо да направи, което да бъде извънпланово и да се гледа от художествен съвет. Ако то заслужава внимание, би могло да бъде осъществено. Трябва да се търсят най-различни форми и методи - рецитали и т. н. за творческа изява на колектива. Би могло да

се помисли и за това.

Ние отдавна забравихме да приемаме някаква режисьорска концепция пред разпределение на пиесите. Всички сме наясно, че в Народния театър трябва да се прави широко платно на съвременната ни социалистическа действителност, социалистическия реализъм трябва да бъде основната тема в нашето творческо търсене. Могат да се поставят конкретни цели и задачи в това направление.

Когато мине премиерата на дадена пиеса, трябва да се прави оценка с оглед на постигнатото, на целите които си е поставил режисьорът и доколко е успял да ги постигне.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Считаю, че желанията на нашите актьори да бъдат ангажирани са напълно справедливи, но нека си спомнят своите изказвания и в следващите ^{наши събеседвания} да очистят онова, което не са премислили достатъчно добре, не са успели да овладеят.

Казах а се неща, които са в повече, според мен. Това е естествено в стремежа да се изявят желанията на всяка цена да се оправят нещата, които се отнасят пряко до тяхната творческа съдба.

Добре е съюзният комитет да извика артистите и след като мине първия т етап на подготовката на пиеса - четенето на маса и се премине към активни репетиции, да се овладеят текстовете, а не да се идва на репетиции до премиерата с ненаучени роли.

Добре е да се обърне внимание на творците, които ффлят на сцената и след рампата не се разбира нищо от думите.

Добре е да се види майсторството на актьорите по отношение на езиковите средства, сценичната реч.. Много от актьорите са занемарили своята техника на говора.

Срамно е, когато от сцената на нашия национален театър не се разбират реплики на наши народни артисти.

Ако искате да проверите това, може да сложите магнетофон.

Протестите и изискванията са естествени и справедливи, но трябваше да се започне първо с това. Аз не обобщавам, но е факт, че някои актьори не могат да говорят. Да не говорим, че в репетиционния период се отсъства по най-различни причини, като се стига до неявяване на репетиция уж по болест, а в същото време се снима. Една трета приблизително от актьорите отсъстват по време на активния репетиционен период.

Извинете, че се възнувам, но има неща, които не са напълно законни.

Има и друга страна, която съпътствува процеса на работата при нас. Първото нещо е подържането на творческата форма на актьорите - курс за дикция, Курс за правоговор - това е функция на литературното бюро. Творческата форма се отнася пряко до продукцията на театъра. С това се започва, защото се знае, че именно дребните неща спъват творческия процес.

Как един не се намери да каже, че в театъра е имало хубави неща, които трябва да се напомнят, да се възстановят!?

Искам да кажа две думи за дубльорството; за големите и малки роли в нашия театър. Всеки, който излиза на сцената на националния ни театър, изпълнява отговорна творческа задача. Подчертавам: творческа, а не служебна. Не ми е приятно да слушам за "служебни" задачи. Имаше един актьор Петко Атанасов, който за една много епизодична роля получи Димитровска награда в "Под игото".

Аз изцяло приемам доклада на литературното бюро, и се радвам за грижата на съюзния комитет, която дори е малко позавкъснява. Докладът би трябвало да бъде изпъстрен с факти и конкретни примери, например, кои постановки имат по два състава и т. н.

Искам да се спра на един въпрос, да обърна вниманието на художествения съвет върху него. Касае се за възстановяването на пиесите. Някои тук спомена постановки, които не са достойни за репутацията на театъра. Директорът има право на "вето". Идеино-художествено то равнище на продукцията в никакъв случай и в името на нищо не би да да пада.

Когато се говори за възстановяване на постановки, моля да се има предвид златния фонд на театъра, а не само да се преценява с оглед на работата. Каза се, че някои пиеси са се играли малко. Виждам червен сигнал и затова апелирам да се процедира внимателно, отнася се за партийното бюро, съюзния комитет, директора, независимо от художествения съвет.

Одобрявам напълно това, което се каза по отношение на план за един по-голям период от време - 2-3 години. В него трябва да се включат както имена от нашата класика, така и съвременни.

По отношение на актьорската труппа, мога да заявя, че тя не е голяма за един национален театър - 70 души, стога да бъдат пълноценно използвани двете сцени.

Считам, че палитрата трябва да бъде по-богата. Това не отменя задължението на ръководството да намира работа на хората.

Начините са няколко:

Първо - дубльорството. Второ - използването на камерната сцена, където нещата са много подвижни., много динамично могат да се решават въпросите. Трябва да се прави така, че на камерна сцена да се правят по два състава. С камерната сцена би трябвало да се брави много по-рационално, за да могат да се решават въпросите на голяма сцена.

По отношение на гастролирането, бих казал, че традицията, която имаме в гостуванията на режисьори, трябва да се запази, защото режисьорската колегия в театъра по количество е малобройна, по

качество е еднопосочна, *по възраст е застаряла.*

Директорът трябва да обмисли и проблемът за режисьорските гастроли за един по-дълъг период от време, например, за три години.

Последният момент, на който искам да спра вашето внимание, е онова звено, което се нарича художествен съвет. Той никога не успя да и зиграе онази полезна роля, която му е отредена да играе.

Художественият съвет трябва да се освободи от някои съображения, трябва да се мисли за театъра, за неговата продукция за хората, но да се мисли така, че в сичко да бъде подчинено на театъра.

Аз трябва да разбера актьорите, но много моля и те да ме разберат. Съвсем е естествено да искат работа, но медалът има и обратна страна. Със своите изпълнения понякога те пречат на нашата продукция.

Искам да завърша с едно изявление. Когато аз цения някоя актьор, той се вижда в разпределението, а ако не се види, значи, че не съм могъл да го видя в разпределението на определена пиеса.

ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Другари, нека да приключваме.

Искам да ви припомня, че за този сезон се проектират три постановки за голяма сцена. Разпределенията им бяха направени с оглед на зае_то_стта на трупата.

Ние започнахме сезона на 11 септември, но заради ремонта на сцената първото представление беше на 1 декември.

Получиха се известни несъответствия. "Унижените и оскъбените" не трябваше да върви заедно с "Душата на поета", а заедно с пиесата "По пътя" на Виктор Розов, с която няма дублиране.

Този график не беше спазен. В момента е готова само постановката на Енчо Халачев "Големанов". Подготвя се постановка на "Унижените и оскърбените", а така също и на "Бег", чиято премиера се очаква да излезе около 10 октомври, по случай 60-годишнината от Великата октомврийска социалистическа революция.

На камерна сцена излезе пиесата "Емигранти" от Славомир Мрожек и "Клопка" от Димитър Начев. Работата над "Емигранти" се удължи, поради заболяването на Гец, закъсня се с повече от месец.

Още веднъж искам да подчертая обстоятелството, че ние работихме при ненормални условия. Аз смея да твърдя, че не съм неорганизиран човек и тези неща бяха предвидени, но редица обстоятелства попречиха на спасяването на този график.

Ние тук дискутираме по един много сложен въпрос - заетостта на актьорската трупа. Като директор на мен ми е предоставена тази трупа, от която не мога да освободя никого, а всички тези 70 души би трябвало да имат творческа задача, работа. Аз все още не мога да навляда в подробностите, за които говори Славка Славова.

Най-елементарното нещо е заетостта на тези 70 бройки.

Другарят Филипов говори, че най-важното нещо е работата на режисьора. Другарят Мирски и другарят Халачев се противопоставяха по най-категоричен начин на дублирането. Мирски направи "Хъшове", но при постановката на "Клопка" той имаше възможност да възложи творческа задача на още 7-8 души. Той отказа най-категорично. Халачев също. В "Големанов" има най-малко 10 роли, в които може да се постави дубльор. Той отказва най-упорито и аз не настоявах, за да не смущавам творческата работа на режисьора. Но когато на мен ми се поставя условие, че от трупата не мога да освободя никого, първата моя задача е осигуряването на работа на актьорите, а това ^е не само творческа, но и социална ^{задача}, моите функции ^{са} ~~стават~~ не само в творческата сфера, но и в социалната.

Работата е ясна. Казвам това, защото от следващия сезон аз ще бъда категоричен и няма да позволя на режисьорите да прескачат неща, които аз предявям като претенция. Отговорностите на този театър са възложени на мен като директор, а режисьорите отговарят само за своето творческо кредо. Аз напълно разбирам другарите Филипков, Мирски и Халачев, аз също се занимавам с творческа дейност аз също държа да се представя добре.

Проблемът, по който сега дискутираме е много сложен и не е по моите сили да го реша, необходими са усилията на цялото ръководство, на артистите и режисьорите.

Аз ще възложа на литературното бюро да следи репетициите с един списък и ако не мога по друг параграф да освободя някого, защото системата ни е хуманна, по този ще мога.

До края на сезона на нас ни предстои да завършим работа над "Унижените и оскърбените" и "Душата на поета" и да започнем работа над пиесата "Бег". На камерна сцена има възможност да се направи още нещо, ще се възложи на литературното бюро да намери подходяща пиеса, в която да се ангажират жени-актриси.

За новия театрален сезон литературното бюро трябва да представи до 10 април един вариант за следващия сезон, а освен това и един тригодишен вариант. Ние трябва да имаме една твърда програма като заглавия и като разпределения. Трябва да се уточним и по въпроса за пиесите, които трябва да се възстановят.

Когато се говори за организация, искам да подчертая, че ^{за} ~~между~~ всяка премиера трябва да има един толеранс, работата трябва да бъде пресметната абсолютно точно, аритметично.

Някой попита защо не е имало представления в неделя през деня, отговори се, че това би попречило на подготовката на други постановки. Имаше периоди, когато на голяма сцена нямаше репетиции

и имаше възможност за дневно представление. Задължително трябва да имаме дневни представления в събота и неделя, а трябва да се направят пиеса за деца и юноши.

Трябва да се поставят 5 + 1, или в краен случай 4 + 1 постановки, тоест, 5 постановки на голяма сцена. На всяка цена трябва да възстановим представленията за деца и юноши.

АНДРЕЙ ЧАПРАЗОВ: Това предложение е много хубаво. В националния театър трябва да се играят онези великолепни и интересни постановки за деца, които се играеха преди време. В операта също има представления за деца - "Ох Боли" и др.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Тези неща са свързани с допълнителни технически трудности. Нека другарите от техническите служби да не се оправдават, че трябва да се развалят и слагат декори, че няма място за декора, а да бъдат така любезни и да обезпечават условия за непрекъснат творчески процес в театъра. В този аспект искам да кажа, че когато успеем да реализираме програмата, се надявам, че ще може да се осъществи една по-цялостна ангажираност на всички прословити от актьорската трупа. Тук е мястото да спомена, че не на всички възможностите са еднакви, и не всички могат да мѣдат ползвателни, няма защо да крием тези неща.

Дубльорството дава големи възможности на хора с по-голям заряд да покажат своите възможности. Смятам, че ръководството на театъра ще успее да се справи с този проблем. Трябва да се обединят усилията на режисьори и актьори за безприкословно и точно изпълнение на възложените задачи. Това се отнася и за техническите служби и персонал. Трябва да се възпитава у всички едно отношение към ра-

ботата.

Единствения спасителен изход от това положение е да се изпълни набелязаната програма за следващия сезон.

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА: Смятам, че художественият съвет има право да прави преценка кой състав по-добре представя лицето на театъра, което е във връзка с художественото равнище, има право и да не пусне втори състав.

ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: В момента има 8 заглавия на голяма сцена и две на камерна. Предлагам, веднага след завръщането от турнето ни в ЧССР да се възстанови "Лес", което в никакъв случай да не попречи на подготовката на "Унижените и оскърбените". Досега се въздържахме от неговото възстановяване, защото се подготвяха други пиеси. Трябва да се помисли и за възстановяване на "Казаларската царца". Не зная дали ще ни стигне времето, затова предлагам да се ограничим с възстановяването на "Лес", което е най-новата постановка.

Освен възстановяването на тази пиеса, на литературното бюро е възложено да търси подходяща пиеса за камерна сцена, която да бъде предимно с женски персонаж.

Има ли други въпроси? Няма.

Закривам заседанието.

D. Havel

A. Karakostova

ПРОБЛЕМИ НА ЗАБТОСТТА И ТВОРЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА ТРУПАТА НА НАРОДЕН ТЕАТЪР "ИВАН ВАЗОВ", СЕЗОН 1976/77 г.

Актьорската група на Народния театър "Иван Вазов" през този сезон се състои от 70 души артисти - 35 мъже и 35 жени. От тях трима души са над 70 години, 10 души над 60 години, 23 души над 50 години, 14 души над 40 години, 12 души над 30 години и 7 души до 30 години - 4 жени и 3 мъже. Средната възраст на актьорите в Народния театър е ~~около~~ 49 години. Очевидно преобладаващата част от състава са 50 годишните, поколението, което сравнително най-пълноценно се използва в репертоара и е най-балансирано в съотношението между мъжкия и женския състав - 15 мъже и осем жени. Сегашната група на театъра е една от най-многочислените в историята на театъра.

Как се използва тази група? Да вземем три примера - последният театрален сезон преди влизането на театъра в основен ремонт, когато групата е била с ^{един човек} ~~поземки души~~ по-малка, средния сезон по време на ремонта и настоящия театрален сезон:

Сезонът 1971/72 година - през него са изнесени 273 театрални представления на общо 17 пиеси, от които 12 стари заглавия и пет нови премиери за сезона. В реализирането на тази програма са взели участие в отговорни и епизодични роли 63 артиста. 55 души са участвували в новите премиери, осем души са играли само в старите представления, а 6 души са били без всякакво творческо участие. Наглед тези цифри са съвсем нормални, но те крият една голяма творческа неудовлетвореност на състава, тъй като през разглеждания сезон са реализирани масови пиеси като "Казаларската шарина", "Сияйна зора" и "Двубой на столетието" и участието на значителна част от артистите има служебен, а не творчески характер. Междинният сезон по време на ремонта ^{-1973/74} се характеризира с 220 представления, ~~тех клониха~~ на 7 стари и пет премиерни спектакла. В тях са взели участие 58 артисти, а 11 души са останали без всякаква творческа задача. От заетите в новите постановки са участвували 41 артисти, а 17 артисти са играли в стария репертоар.

През настоящия сезон театърът има в афиша 8 постановки, от които две нови през настоящия сезон - "Големанов" и "Клопка", две от края на миналия сезон - "Хъшове" и "Протокол от едно заседание" и 6 от стария репертоар. Предстоящо е възобновяването и на девета постановка - "Почивка в Арко Ирис". В тях участвуват 59 артиста, а 11 души нямат никакво творческо участие. Цифрите също не биха могли да ни кажат всичко, тъй като е известно, че през междинния за ремонта сезон - 1973/74 година, бяха направени усилия да се реализират повече заглавия и пиесите "Осъденият дом" и "Дългото мълчание" бяха разпределени между незаемите артисти с компромиси и с краен резултат, който не ни удовлетвори. По същия начин не ни удовлетвори пълния втори състав на "Събота, неделя и понеделник", който за част от хората беше изкуствено създаване на заетост в ущърб на собствения им художествен престиж и на престижа на театъра.

Конкретното **И**вникване в числата показва дългото и систематично незаемане в репертоара на значителна част от творческия състав - една шеста или в по-благоприятни моменти - една седма. Може съвсем справедливо да се каже, че след като Народния театър се лиши от сцената на своя филиал "Васил Кирков" трупата страда от хроническа безработица. Единствената сцена на Народния театър ограничава творческата изява на талантиливи, ярки творци и общо не беше в състояние да създаде условия за нормално творческо развитие.

Необходимо е още в началото да се изтъкне, че един национален театър с голяма трупа, каквито са изобщо националните театри на много социалистически страни и в Съветския съюз, не може да създаде творческа заетост и напрежение, характерни за театри с трупи от 30 или 40 души. И все пак, нормалното условие за развитие на един творец е, ако той получи в рамките на един сезон поне една нова творческа задача - по-голяма или по-скромна, но творческа и има възможността да играе две или три роли в стария репертоар. **А** национален театър с творчески капацитет като нашия трябва да разполага

91

поне с 30 заглавия в афиша, за да даде на публиката разнообразна и богата репертоарна програма.

Слабото заемане на голяма част от състава и липсата на дубльорството като постоянно действаща практика доведе до честата смяна на представленията от седмичния афиш, до системно отменяне на спектакли. Това е недопустима практика за един представителен театрален институт. Постепенното отпадане на заглавия от нашия афиш поради смъртта на някои артисти, поради заетостта на други, поради липса на възможности за по-продължително възстановяване, извънредно ограничи нашите възможности да упражняваме една богата художествена програма. И през месец февруари т.г. ние се изправихме пред факт, незапомнен в историята на театъра - в продължение на цяла седмица да бъдем в състояние да играем една единствена постановка - "Всичко в градината" поради заболяването само на трима артисти - Георги Георгиев-Гец, Жоржета Чакърова и Георги Раданов. Отпаднаха интересни и търсени от публиката спектакли и се стигна до напълно неестественото положение трупата да бездействува, а театърът да няма какво да предложи на зрителя. В нашия състав има изтъкнати творци, които години наред не само не се използват пълноценно, но изобщо не се използват. През ноември 1967 година, почти преди десет години е била последната премиера на ^{нар. артистка} Петя Герганова в Народния театър - старата херцогиня във "Ветрилото на лейди Шиндърмир". На 13 март 1971 година е била последната премиера на народните артистки Иванка Димитрова и Магда Колчакова в "Леда Габлер". На 6 октомври 1971 година е била последната премиера на народните артистки Олга Кирчева и Пенка Икономова в "Казаларската шариа". През 1974 година - точно преди три години е била и последната роля на народната артистка Ружа Делчева в "Пътуване до истината". Пак през 1974 година е било и последното участие на засл. артистка Жени Божинова и Мила Падарва в "Дългото мълчание". През март на 1975 година е било последното участие в нова постановка и на народните артистки Ирина Тасева и Лиля Попиванова и на засл. артистка Софка Атанасова. Последната

значителна роля на народния артист Андрей Чапразов е Драгиев в "Този малка земя" през май на 1974 година. От години наред Славка Славова играе само епизодични роли. Не можем да твърдим също, че се разкрива в пълното си богатство дарование на артистка като Маргарита Дупаринова и пр., и пр. В същото време актьори като Георги Георгиев - Гец, Любомир Кабакчиев, Ванча Дойчева, Виолета Бахчеванова и др. са претоварени и едно тяхно временно заболяване се отразява катастрофално на програмата на театъра.

Заетостта се отнася не само до актьорите от по-зрялото поколение. Има едно поколение творци между 30 и 40 години, което системно не участва или участва съвсем скромно в работата на театъра като Венелин Пехлинанов, Георги Гайтаников, Славчо Митев, Дора Глинджева, Адриана Андреева, Райна Каназирева. Има и съвсем млади хора, които много малко играят - Милена Атанасова, Добринка Станкова, Меглена Димитрова. В епизодичния състав на актьорите има просто бели полета, които се отминават при всяко разпределение без да се прояви желание хората да се заемат и с по-скромни задачи - Софка Атанасова, Мила Падарева, Кунка Баева, Любен Желязков, Ганчо Гачев. Естествено е, че не всички могат да играят значителни роли. Това дори няма да е полезно и за театъра, и за самите артисти. Ако да им се откаже и епизод, това вече води до системно незачитане и отнемане възможността за всякакво творческо самочувствие. Чината не може и не бива да се търси единствено в режисьорите. В театъра не съществува достатъчно творческо отношение към епизодичните роли. Качеството на тяхното изпълнение е рязко спаднало и по правило се поверява на любители или на артисти с много малки възможности. Традицията на Народния театър, която ни задължава към активно и високохудожествено изпълнение и на най-скромния епизод е напълно пренебрегната.

Съществена причина за съществуващото положение, за незаетостта и на млади хора е привличането им в състава без достатъчно предварително проучване и всеотнасно обмисляне. Талантливи и

ярки в предварителните си изяви, те се оказват в крайна сметка недостатъчно нужни на театъра и недостатъчно ярки като бои за неговата художествена палитра.

Волкото парадоксално да звучи, Народният театър не използва достатъчно пълноценно и своите режисьори. Те би трябвало да реализират по две постановки в сезон, каквато беше добрата стар практика дори при пет души режисьорска колегия. При нашето желание да увеличим обема на работата, това ще осигури както тяхната пълна реализация, така и участието на гастролъори за две или три постановки на сезон. Така Енчо Халачев, най-младият режисьор в колегията се явява с новата си постановка на "Олеманов" с толеранс от почти три календарни години - от май на 1974 година до февруари на 1977 година не е имал премиера в Народния театър. Показателен за недостатъчната заетост на режисьорите е и този сезон - с една постановка, при това нар. артист Кръстьо Мирски на Камерна сцена, независимо от обективните причини със забавянето и на двете сцени.

Цялата тази атмосфера на систематическа неангажираност в работата на театъра, която особено се усложни по време на ремонта, извънредно тежък в творческо отношение период, отдалечи и изстуди към театъра редица творци, създаде предпоставки за сериозни творчески разстройства, за систематично спадане на творческото самочувствие. Тя доведе и до бедния седмичен афиш на театъра, винаги застрашен от смени, отлагания и преустройства в последния момент.

Да се опитаме да систематизираме причините за творческата незааетост:

1. Намалена творческа активност на театъра, малък брой нови премиери.
2. Съставяне на репертоара с оглед идейно-художествени задачи на театъра, но без оглед на съзавата и характера на трупата, на нейните възрастови и творчески качества.

3. Ненормално съотношение между мъжкия и женския състав.

4. Застаряване на трупата, липса на достатъчен брой и с разнообразни възможности млади хора, особено млади мъже.

5. Неизползуване на дубльоретвата.

6. Липса на плановост в творческата работа, периоди на изчаквания, лутания в репертоара и други периоди на разпределения с паралелни участия на артисти и забавяне темповете на работа. Такъв е случаят с паралелното разпределение на "Унижените и оскърбените" и "Душата на поета" с повтаряне на централния изпълнител, докато в ^{досега излезли} таналите/постановки той не участва. Неумение да се създаде застъпване на постановките на сцените. В момента след като е излязла само една премиера на голяма сцена, тя седи празна и чака подготовката на ^{втората} ~~следващата~~ пиеса, която е започнала на маса след премиерата на първата.

7. Използуване на артистите в познат и очакван план, недостатъчно търсене на нови творчески възможности, недостатъчни рискове, особено по отношение на по-младите.

8. Липса на дисциплинираност и съзнание у самите артисти, част от които се отклоняват от нежелани за тях творчески задачи и по такъв начин настройват и своите колеги към неизпълнение на творческите задължения. Възможностите и дарованието на нашите артисти са много различни, но задълженията и правата им трябва да бъдат еднакви, за да има ред, плановост и дисциплина. Позволеното на един, вече не може да се откаже на никой друг.

Нашият първи сезон във възобновената сграда налага да се предприемат решителни мерки за по-пълноценното и в границите на възможното реално, творческо заемане на трупата с оглед интересите на театъра и неговата необходимост от богат и разнообразен програмен афиш.

В тази насока Художественият съвет би могъл да обмисли и да се изкаже по следните предложения:

1. Да се създаде плановост в работата на театъра и да се осигурят условията за значително увеличение броя на новите премиери.

2. Да се въведе дубльорството като редовна творческа практика - двоен състав на всички значителни роли в дадена пиеса. Липсата и невъзможността в отделни случаи да се намерят двама възможни и надеждни изпълнители ще насочи ръководството към търсене на липсващи в състава на трупата не обходими творчески индивидуалности. Дубльорите трябва да получат нормални условия за пълноценна работа, а когато планът на театъра налага съкратени срокове, в крайни случаи да бъдат въведени в спектакъла след премиерата със следобедни репетиции.

3. Да се въведе богато използване на артисти в епизодичните роли като се повиши нивото на тяхното изпълнение. Със съдействието на обществените организации да се води борба срещу отклоняването на някои артисти от подобен род участия. Да се създаде система на морално и материално стимулиране на високохудожествено изпълнени епизоди.

4. Да се прегледа досегашния репертоар на театъра и се обмислят възможностите за възобновяване на големи, значителни, етапни постановки с подменяне на липсващите изпълнители и с въвеждане на нови, млади пълни състави. В тази посока може да се използва практиката на Московския художествен театър, който продължава дълго живота на големите си спектакли и през тях минават като през школа по няколко актьорски поколения. Тази практика да се използва и в играещите се спектакли.

5. През всеки театрален сезон да се помисли специално за един или повече изтъкнати артисти на театъра като бъдат представени пред зрителите в значителна творческа задача, по-нататъчно зареждане в тяхното художествено майсторство.

6. Да не се допускат мъртви периоди за двете сцени - докато се довършва един спектакъл на сцената, да се работи следващия на маса с независимо разпределение. Умело да се съчетават разпределенията на съставите за голяма и камерна сцена.

7. Да се даде възможност на артист, проявил желание за дадена роля, да подаде молба, която да се разгледа в Художествения съвет за дълбочено и справедливо да се прецени. На артистите с удовлетворение молби да се възложи сами да се готвят за ролята и с няколко репетиции с партньори да бъдат гледани от Художествения съвет. Практиката на театъра е доказала, че и в тази посока има изненади и нерядко по този начин подготвени артисти са играели редовно в представленията.

8. В края на летен театралния сезон да се прави преценка на творческата заетост на артистите и характеристика на проявлението на всеки един в творческите му задачи на сцената.